MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
ABIGAIL LOFARO

Seduta tas-16 ta' Ottubru, 2007

Citazzjoni Numru. 270/2005

Mario Camilleri

vs

Kap Kmandant tal-Forzi Armati

Il-Qorti:

Rat ic-citazzjoni ippresentata mill-attur fis-16 ta’ Marzu, 2005, li *in forza* taghha, wara li ppremetta :

Illi l-attur kien ilu jahdem mal-Armata konvenuta sa' mill-1987 u kellu l-kariga ta' Gunner bin-Numru 85268;

Illi fit-3 ta' Novembru 1988 l-attur sofra incident waqt ix-xoghol a kawza ta' liema incident huwa tilef ghajnu x-xellugija;

Illi dan nonostante l-attur dejjem baqa' jahdem regolarment mal-Armata u dejjem ghamel ix-xoghol tieghu kif imiss;

Illi minhabba fl-incident li huwa sofra, l-attur kien dejjem jigi ezentat milli jmur *fix-shooting range* pero' f'daqqa wahda, b'mod ghal kollox irragonevoli l-konvenut beda' jesigi li l-attur jerga' jibda' jmur *fix-shooting range* ghax qal li dan ma kienx kompatibbli mad-dizabilita' tal-attur;

Illi in segwitu, fit-18 ta' Marzu 2003, kif jirrizulta mill-anness dokument ta' terminazzjoni li qed jigi hawn anness u markat bhala Dok A huwa gie mkecci mix-xoghol;

Illi din it-tkeccija tieghu saret b'mod diskriminatorja, senjatament bi ksur ta' l-Artikoli 3, 4, 5 u 7 tal-Kap 413;

Talab lill-konvenut jghid ghaliex din il-Qorti m'ghandhiex :

1. Tiddikjara illi l-konvenut meta ttermina l-impieg lill-attur, irrenda ruhu hati ta' diskriminazzjoni fit-termini tal-Artikolu 413 (Equal Opportunities (Persons with Disability) Act);
2. Konsegwentement tordna illi l-konvenut jirri-instatja lill-attur fix-xoghol tieghu.
3. Tikkundanna l-konvenut ihallas l-arretrati ta' salarju kollha, inkluzi *l-bonuses* u *increments* relattivi;
4. Caso mai din il-Qorti ma jidrilhiex li ghandha tordna *reinstatement,* tillikwida d-danni sofferti mill-attur minhabba l-agir abbusiv u llegali tal-konvenut; u
5. Tikkundanna l-konvenut ihallas id-danni msemmija;

Bl-ispejjez u l-imghax inkorsi, inkluzi dawk tal-protesti gudizzjarji gja presentati u l-konvenut ingunt in subizzjoni;

Rat id-dikjarazzjoni u il-lista tax-xhieda tal-attur;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijet tal-konvenut. li *in forza* taghha huwa eccepixxa :

1. Illi preliminarjament ic-citazzjoni ma gietx innotifikata lill-Avukat Generali kif tirrikjedi l-ligi fl-art.181B(3) tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili u ghalhekk

iz-zmien ghall-prezentata ta' l-eccezzjonijiet da parti ta' l-eccipjent ma jibdiex jiddekorri qabel dik in-notifika;
2. Illi l-kawza hija perenta stante li kellha ssir fi zmien sitt xhur minn meta l-attur sar jaf jew seta' jaf dwar id-decizjoni amministrattiva u dan il-perjodu huwa wiehed ta' dekadenza;
3. Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suespost l-eccipjent jichad li saret xi diskriminazzjoni da parti tieghu fil-konfront ta' l-attur stante li l-Armata huwa korp regolat minn standards ta' kwalifika li persuna trid tissodisfa kemm ghall-ingagg taghha kif ukoll ghall-kontinwazzjoni ta' l-impjieg taghha;
4. Illi l-allegazzjonijiet tal-konvenut huma kompletament infondati fil-fatt u fid-dritt;
5. Illi huwa ma ghandux ibati spejjez;
6. Salv eccezzjonijiet ulterjuri;

Rat id-dikjarazzjoni u il-lista ta-xhieda tal-konvenut;

Semghet lix-xhieda li gew prodotti;

Rat id-dokumenti li gew esebiti, il-provi li tressqu u l-atti ta’ dan il-procediment;

Rat in-nota ta’ sottomissjonijiet tal-attur tat-30 ta’ Marzu 2007;

Rat in-nota ta’ sottomissjonijiet tal-konvenut tat-3 ta’ Lulju 2007;

Rat illi l-kawza thalliet ghallum ghas-sentenza;

Ikkunsidrat :

Illi mill-provi prodotti irrizulta illi l-attur kien beda jahdem mal-Forzi Armati bhala ‘gunner’ fl-1987. Fit-3 ta’ Novembru 1988 kellu incident fejn, waqt li kien qed jaghmel ezercizzju maghruf bhala ‘platoon attack’ f’post jismu il-Mizieb limiti tax-Xemxija, siehbu, li wkoll kien ‘gunner’, spara u laqtu bl-iskartocc f’ghajnejh. B’konsegwenza ta’ hekk l-attur tilef il-vista minn ghajnejh tax-xellug minkejja li kien gie operat l-isptar. Huwa kien

baqa’ l-isptar ghal madwar xahar u nofs, umbaghad mar id-dar izda baqa’ jiehu kura ghall-ghajnejh u baqa’ jigi invistat minn certu Tabib Galea sa kemm gie mghoddi bord mill-armata fl-2003. Xi sena wara l-incident l-attur rega’ dahal ghax-xoghol. It-tabib kien ordnalu biex jaghmel ‘night duties’ u baqa’ jaghmel in-‘night duties’ ghal cirka sbatax il-sena, izda it-Tabib kien ukoll idahhlu ghall-ghases tal-‘barracks’ u gieli qalghu minn dawn l-ghases ghax ma kienx jiflah ghalihom. Meta ma kienx jaghmel din l-ghassa kien jahdem is-Sibt mis-sebgha ta’ filghodu sa l-erbgha ta’ wara nofsinhar. L-attur xehed li darba minnhom kien avicina lill-avukat tieghu biex jaghmel xi mistoqsijiet parlamentari dwar il-fatt illi s-Sibt kienu izommuh mis-sebgha ta’ filghodu sal-erbgha ta’ wara nofsinhar, peress illi skond hu kellu jahdem sa nofsinhar biss. Skond l-attur wara li saru dawn il-mistoqsijiet fil-Parlament gie mghoddi bord u tkecca mix-xoghol. L-attur xehed li fis-sbatax il-sena li dam jidhol ghax-xoghol wara l-incident qatt ma talbuh biex jispara, izda f’daqqa wahda fl-2003 ordnawlu biex jerga jibda jispara u xtrawlu nuccali ta’ protezzjoni, izda huwa xorta wahda ma accettax li jispara peress li kien jibza li jitlef l-ghajnejh l-ohra. Wissewh li ser jitkecca mill-Armata jekk ma jisparax, baqa jirrifjuta li jispara, tellghuh bord u fit-18 ta’ Marzu tal-2003 irceva telefonata minghand suldat certu Lans Daniel Micallef li kien qallu li kien spicca mill-Armata. L-attur xehed li kien ghamel tlett protesti gudizzjarji u anke kiteb lill-Ombudsman u finalment kien kiteb il-kawza odjerna u finalment kien kiteb il-kawza odjerna fis-16 ta’ Marzu 2005.

Ikkunsidrat :

Illi flimkien mac-citazzjoni tieghu l-attur esebizza Dokument A, formola ta’ terminazzjoni tal-ETC (ETC 103), datata 17 ta’ Marzu 2003, li permezz taghha l-attur gie infurmat illi kien intemmlu l-impjieg tieghu minn mal-Armata.

Ikkunsidrat :

Illi it-Tenent Kurunell Mario Schembri, imsejjah mill-attur, xehed f'dawn il-proceduri fis-sens illi l-attur kien ingaggat mal-Forzi Armati fl-20 ta' Frar 1987 u kellu rank ta' 'gunner' u gie dimess mill-Forzi Armati fid-19 ta' Marzu 2003. Ix-xhud qal illi l-attur kien inzamm fis-Servizz peress li kien ikkunsidrat li jista jispara pistola pero' mhux azzarin. Huwa ikkonferma li fis-26 ta' Jannar 2001 kien inhatar bord biex jistabbilixxi, fost affarijiet ohra, l-istandard medici minimi sabiex wiehed ikun jista jinzamm fl-ingagg fil-Forzi Armati u wiehed minn dawn l-istandards minimi kien li persuna trid tkun tista tuza l-arma tan-nar u b'hekk l-attur kien gie moghti struzzjonijiet biex jibda jispara bil-pistola u kien inxtralu nuccali apposta biex jissalvagwardjalu ghajnejh. Izda l-attur wera li qed jibza u iddeklina li jaghmel l-ezercitazzjonijiet bil-pistola. Il-kwistjoni kienet damet ghaddejja u l-attur kull darba beda jipprezenta certifikati medici sabiex ma jisparax. Il-Kap Kmandant tal-Forzi Armati kien iddecieda li jahtar Bord mediku li jezamina lill-attur u kien ikkonkluda li l-attur ma kienx ghadu f'possibilita li jaqdi d-dmirjiet tieghu militari u kien minhabba f'hekk li l-attur gie licenzjat mill-Forzi Armati. Ix-xhud ikkonferma li meta l-attur kien jinghata 'light duties' huwa kien jahdem tahtu u dejjem ghamel xogholu sew.

Illi irrizulta wkoll mill-provi illi l-Bord mediku gie mahtur fid-19 ta' Frar 2003, kien kompost minn tlett tobba. Il-Bord kien ezamina lill-attur u kien ikkonkluda illi fizikament l-attur setgha jihhandilja pistola, izda mentalment ma setghax ghaliex kellu biza kbira. Irrizulta li l-Bord jirrakkomanda illi l-'findings' tieghu u d-decizjoni finali tittiehed mill-'headquarters'. Il-Bord f'dan il-kaz kien irrakkommanda illi l-attur ma kienx kapaci jaghmel ix-xoghol tieghu peress li minhabba li kellu l-biza mill-armi kien impedut milli jaghmel l-istandard military duties u ma kienx ilahhaq lanqas mal-'minimum standards'. Finalment kienet il-'Headquarters' li hadet id-decizjoni li jitkecca l-attur.

Irrizulta wkoll mill-provi illi fl-Army anke il-kok irid jaghmel l-ghassa u irid wkoll jispara l-arma darbtejn fis-sena, l-istess il-bandisti li qeghdin fl-armata. Ir-rakkomandazzjoni

tal-Bord tinsab esebita a fol. 50 tal-process u r-rapport ta' l-istess 'medical bord' tinsab esebita a fol. 51 tal-process.

Ikkunsidrat :

Illi irrizulta wkoll mix-xiehda tal-Kurunell Raphael Farrugia illi l-'policy' tal-Forzi Armata ta' Malta hija 'inter alia' illi kull suldat biex jibqa fl-armata irid jispara bl-arma darbtejn fis-sena u din il-'policy' hija datata 2 ta' Gunju 1988. Illi l-Kurunell Farrugia xehed illi l-attur stess kien talab biex imur jahdem 'Ranges' u ir-risposta kienet illi l-ewwel imur jispara, jikklassifika, umbaghad il-kmandant jippostjah fejn ried imur hu. Il-Kurunell Farrugia spjega illi 'range warden' jiehu hsieb it-'targets' illi jahdmu, itella t-'targets', issewwihom ecc. Huwa xehed illi jahdem fil-'ranges' jew le, kull suldat hu fejn hu irid jispara l-arma darbtejn fis-sena u jrid jispara kemm l-azzarin kif ukoll il-pistola.

Ikkunsidrat :

Illi l-konvenut esebixxa prova li tinsab a fol. 125 tal-process fis-sens illi persuna ohra, certu Second Lieutenant Dario Pace, tkecca mill-armata peress illi l-Bord mediku iddikjarah 'Unfit for Military Duties and likely to remain so permanently' u dan permezz ta' decizjoni mehuda minn Bord Mediku fl-1 ta' Novembru tas-sena 2000 u dana sabiex juri li huwa ma mexiex b'mod diskriminatorju ma l-attur.

Ikkunsidrat :

Illi l-Qorti sejra issa tezamina l-eccezzjonijiet moghtija mill-konvenut.

Illi fir-rigward ta' l-ewwel eccezzjoni dik illi ic-citazzjoni ma gietx innotifikata lill-Avukat Generali kif tirrikjedi l-ligi fl-artikolu 181B(3) tal-Kap. 12, il-Qorti rat il-verbal tas-seduta tas-6 ta' Gunju 2005 fejn, ghal kull buon fini, l-Avukat tal-konvenut tat ruhha b'notifikata bic-citazzjoni u bl-avviz tas-smigh tal-kawza ghall-istess Avukat Generali u l-Qorti hadet konjizzjoni tal-fatt illi l-avukat difensur tal-attur iddikjara li n-nota ta' l-eccezzjonijiet ghadha tittiehed

li giet ipprezentata bil-visto ta' l-attur. Ghaldaqstant l-ewwel eccezzjoni giet sorvolata b'dan il-mod.

Il-Qorti issa ser tezamina it-tieni eccezzjoni tal-konvenut fis-sens illi l-kawza hija perenta stante li kellha ssir fi zmien sitt xhur minn meta l-attur sar jaf jew seta' sar jaf dwar id-decizjoni amministrattiva u dan il-perjodu huwa wiehed ta' dekadenza. Illi fin-nota responsiva tieghu, il-konvenut issottometta illi l-azzjoni hija perenta stante li ai termini tal-Artikolu 469 A tal-Kap. 12 kellha tigi intavolata fi zmien sitt xhur minn meta l-attur sar jaf jew setgha sar jaf dwar id-decizjoni amministrattiva, u dan il-perjodu huwa wiehed ta' dekadenza u ghalhekk ma jistax jigi interrott. Fil-fatt hija gurisprudenza kostanti li terminu ta' dekandenza ma jistax jigi interrott u l-avukat tal-konvenut ghamel referenza ghal xi gurisprudenza f'dan is-sens.

Ikkunsidrat :

Illi l-avukat difensur ta' l-attur fl-ebda hin u mument, la waqt il-kawza u lanqas fin-Nota ta' Sottomissjonijiet tieghu, ma tratta din it-tieni eccezzjoni tal-konvenut.

Illi f'dan ir-rigward il-Qorti rat diversi sentenzi (fosthom sentenza moghtija minn din il-Qorti fis-27 ta' Gunju 2003 fl-ismijiet **Dennis Tanti vs Ministru ghall-Izvilupp Socjali u Maurice Zarb Adami f'ismu personali u bhala segretarju permanenti ghall-Ministru ghall-Izvilupp u Tabib Principali tal-Gvern** u sentenza ohra moghtija minn din il-Qorti fis-27 ta' Settembru 2002 fl-ismijiet **Edward Paul Tanti vs Segretarju Amministrattiv Tal-Ufficcju Tal-Prim Ministru** u sentenza ohra ta' din il-Qorti fl-ismijiet **Gerald Zammit vs Awtorita ta' l-Ippjanar** deciza fit-2 ta' Frar tas-sena 2000).

Ikkunsidrat :

Illi l-kawza odjerna hija effettivament azzjoni ghall-stharrig gudizzjarju ta' ghemil amministrattiv. In-natura ta' din l-azzjoni tohrog mid-dicitura tac-citazzjoni innifsha u mit-talbiet maghmula mill-attur. Illi ma hemm ebda allegazzjoni fic-citazzjoni odjerna illi bl-ghemil

amministrattiv il-kwistjoni jikser il-kostituzzjoni. Ai terminu tal-artikolu 469 A (3) tal-Kap. 12 kawza biex twaqqa' eghmil amministrattiv taht il-paragrafu (*b*) ta' dan l-artikolu, u cioe' meta l-ghemil amministrattiv ikun 'ultra vires' ghal xi raguni imsemmija fis-subartikoli (1) sa (4), ghandha ssir fi zmien sitt xhur minn meta min ikollu interess isir jaf jew seta' jsir jaf, skond liema jigi l-ewwel, b'dak l-eghmil amministrattiv.

Ikkunsidrat :

Illi l-attur fic-citazzjoni tieghu, u precizament f'paragrafu 5 tad-dikjarazzjoni, jghid illi fit-18 ta' Marzu 2003, "kif jirrizulta mil-anness dokument ta' terminazzjoni li qed jigi hawnhekk anness u immarkat bhala Dok A", huwa gie mkecci mix-xoghol.

Illi effettivament fid-Dok A imsemmi, li jinsab esebit a fol. 5 tal-process, jirrizulta illi l-impjieg ta' l-attur gie terminat fit-18 ta' Marzu 2003. Illi fl-affidavit tieghu, u precizament fit-tieni paragrafu tat-tieni pagna ta' dan l-affidavit, a fol. 17 tal-process, l-attur jghid hekk :
"Fit-18 ta' Marzu tal-2003 jien ircevejt telefonata minghand suldat certu Lans Daniel Micallef jahdem bhala 'clerk' fil-'B' Company li qalli li jiena spiccajt mill-Armata u biex jiena nirritorna il-hwejjeg tieghi".

Ikkunsidrat :

Illi minkejja li l-attur stess jaccetta li huwa sar jaf li gie terminat l-impjieg tieghu fit-18 ta' Marzu 2003 huwa ghamel il-kawza odjerna fis-16 ta' Marzu 2005; kwazi sentejn wara li sar jaf li gie terminat l-impjieg tieghu.

Ikkunsidrat :

Illi minkejja l-fatt illi l-attur kien ipprezenta xi protesti fil-Qorti illum il-gurnata huwa stabbilit iz-zmien ta' sitt xhur imsemmi fl-Artikolu 469 A (3) tal-Kap. 12 huwa wiehed ta' dekadenza u dan ifisser li dan it-terminu ma jistax jigi b'xi mod interott jew sospiz bhalma isehh fil-kaz ta' terminu ta' preskrizzjoni.

Illi ghalhekk irrizulta ampjament illi l-attur ma ghamilx il-kawza fit-terminu ta’ sitt xhur minn mindu ittiehdet id-decizjoni in kwistjoni.

Ghal dawn ir-ragunijiet, il-Qorti qeghda tiddeciedi din il-kawza billi tilqa t-tieni eccezzjoni tal-konvenut u tichad it-talbiet kollha ta’ l-attur; bl-ispejjez kontra tieghu.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------